

Böcker

Samhällsekonomisk

prognosteknik

De ökade resurser som under efterkrigstiden framför allt i USA satsats på insamlandet av ekonomisk statistik har skapat en helt ny grundval för den tillämplade nationalekonomin. En bättre statistisk kunskap om den verklighet vi lever och verkar i har successivt ackumulerats och systematiserats som underlag för förutsägelser om framtiden (prognoser). Exempel är den 1965 publicerade ekonometriska kvartalsmodellen för USA ("Brookingsmodellen") och halvårsmodellen för den svenska ekonomin som är under konstruktion inom vårt eget konjunkturinstitut. Dessa sofistikerade prognosmodeller bygger på den ekonometriska metoden, dvs i princip regressionsteknikens tillämpning på tidsseriedata.

Den ekonometriska metoden som underlag för avancerat prognosarbete utgör temat i en utmärkt framställning av *Carl-Johan Åberg, Samhällsekonomisk prognosteknik* (Stockholm 1966, Norstedts, 156 s, pris 27 kr) som nyligen utgivits. Denna bok fyller väsentliga behov i minst två hänseenden. För det första presenteras på ett mycket överskådligt sätt de problem som möter

prognosmakaren i hans arbete — en presentation som vad fullständigheten beträffar endast har få och tekniskt svårtillgängliga förebilder i den utländska facklitteraturen. För det andra ges på köpet en översikt av de senaste landvinningarna på det ekonometriska metodområdet, varom hittills mycket litet skrivits och publicerats på svenska. Speciellt gäller detta estimationsförfarandet vid komplicerade, interdependenta strukturmodeller av vilka två representativa exempel nämnts ovan.

I de inledande kapitlen ges helt kortfattat en institutionell översikt av de administrativa organ i vårt land såväl som utomlands vilka i någon form sysslar med prognosverksamhet eller insamlande av ekonomisk statistik. Vidare ägnas ett stort utrymme åt en angelägen diskussion av den begreppsapparat och symbolik som den avancerade prognosmakaren använder i sin fackmannakommunikation med omgivningen. Överhuvud taget lämnas i en inte alltför tekniskt svårtillgänglig form en klar presentation av vad en prognos är och hur man på olika sätt kan formalisera sin beskrivning av det ekonomiska skeendet i modelltermer.

I följande två kapitel ("estimationsproblem" och "trendanalyser") dominerar de statistiska metodproblemen; bl a diskuteras utnyttjandet av tvärsnittsdata över enskilda ekonomiska subjekt kontra användningen av summerade tidsseriedata eller kombinerade ansatser. Stort utrymme har ägnats åt de statistiska komplikationer som uppstår när man övergår från enkla enekvationsmodeller av typen konsumtionsfunktionen till de komplicerade interdependenta strukturmodeller för ett lands hela ekonomi av vilka två nämnts ovan. Framställningen blir i dessa två kapitel något teknisk och svårbemästrad för den statistiskt icke orienterade, en omständighet som tyvärr antagligen kommer att få många intresserade att avbryta sin läsning på detta stadium. En uttrycklig fingervisning om att dessa två tekniska kapitel inte är nödvändiga för förståelsen av de två sista och betydligt mer lättsmälta kapitlen hade varit på sin plats.

Bl a följer ett intressant kapitel om utnyttjandet av företagens "förväntningsstatistik" som underlag för prognoskalkyler. Här diskuteras konstruerandet av modeller som förklarar de ekonomiska subjektens tendens att revidera sina (rapporterade) planer som en aktion på "variationer" i deras ekonomiska beslutsmiljö. Utnyttjandet av plan- och förväntningsdata i prognosmodeller utgör ett relativt nytt och givande arbetsfält. Exempel på fruktbara tillämpningar kan hämtas t ex från konsumtions- och investeringsteorin.

Slutomdömet om denna bok blir genomgående positivt, även om författaren är mycket ojämn i sina krav på både förkunskaper och lästeknik. För översiktlig läsning av *vissa* kapitel är denna bok både lärorik och intressant. Som ett uppslagsverk i bokhyllan hos den som sysslar med ekonomiskt prognosarbete måste den betraktas som mer eller mindre obligatorisk.

Gunnar Eliasson